

CORONA DE REI

Saxifraga longifolia Lapeyr.

[1801, Fig. Fl. Pyr. : 26, tab. 11] $2n = 28$

NOMS POPULARS

Castellà: abortacabras, altamira, coda de borrega, corona de rey, gallo, quebranta piedras, quebranta-piedras.

Català: altimira, candeler, capsas grosses, capça grossa, capçalera, corona de cingle, corona de rei, herba de cingle, herba de la regla, herba de cingle, herba de tall, herba de talls, rebenta-pedres, rosa de roc, trenca-rocs, trencapedra, capçalera.

DESCRIPCIÓ BOTÀNICA

La família de les Saxifragàcies es distingeix per tenir flors regulars, actinomorfes, amb corol·la i calze, pètals lliures, ovari infer o semi-infer, 5 pètals, 10 estams, no ser plantes llenyoses sinó herbàcies, i per no tenir les fulles filiformes. I, dins les Saxifragàcies, el gènere *Saxifraga* es distingeix per no tenir estaminodis, el fruit en càpsula, 10 estams i pètals més llargs que els sèpals. Ja dins el gènere, *Saxifraga longifolia* es distingeix amb facilitat pel seu aspecte de rosetons grans de fulles linear-espatulades rígides, gruixudes, de més de 6 cm, de marge blanc irregular amb incrustacions calcàries a la zona apical. A més, té l'ovari semi-infer i els pètals blancs. És planta monocàrpica. És a dir, que mor després d'haver fet fruit; això si és que no ha fet dos rosetons laterals que la sobreviurien. Fulles linears espatulades (3.5-10 x 0.3-0.6 cm) fent una roseta basal molt compacte, convexes a la cara superior. Marges enters, una mica reflectits, amb porus crustacis blancs fent un voraviu que simula canals laterals. Flors blanques en panícula piramidal alta de fins a 60 cm, amb rames amb moltes flors cadascuna (5-15) ja des de la base. En total cada planta pot arribar a tenir més de 100 flors. L'eix de la inflorescència a la base pot fer 1 cm de gruix. Les flors, de 9-11 mm, tenen els pètals obovals, de 4-7 x 3-5 mm, amb un nervi central bífid a la punta, a vegades amb puntets vermelles. Sèpals lanceolats de 1.5-3 mm, deltoïdes o ovals, obtusos, amb glàndules sèssils i glàndules estipitades al revers i al marge, que és hialí i sinuós. Tija florífera molt glandulosa, amb glàndules sèssils i glàndules estipitades i tricomes glandulífers de fins a 1.5 mm; i amb tricomes curts no glandulosos. Ovari una mica adherent al tub del calze. Sèpals lanceolats un terç de la llargada dels pètals. Fruit globós. Llavors de 1-1.5 x 0.4-0.5 mm papil·lós.

HÀBITAT I DISTRIBUCIÓ GEOGRÀFICA

La corona de rei es fa a les roques calcàries, als Pirineus i zones prepirinenques, dels 600 fins els 2600 m snm. A més, arriba fins les muntanyes dels Ports de Tortosa i les d'Alacant (var. ***aitanica***); i fins i tot a l'Atlas Mitjà del Marroc, a l'Est d'Ifrane. A la part Nord dels Pirineus es pot trobar a l'Aspe, Ossau, Arreau i Tarascon. A la part Sud, d'Albanya a Izaba. Hi ha també un enclavament a les muntanyes entre Lleó i Astúries.

PROPIETATS, USOS I TOXICITAT

És una planta famosa pel seu poder abortiu. Observant que la planta després d'haver florit es mor i cau del cingle on vivia, hom deu haver deduït que serviria també per a provocar un avortament. Però això (30 g) és perillós, per les hemorràgies subseqüents. Per altra banda, es pot fer servir en poca quantitat (una fulleta feta bullir en aigua 5 minuts) per a fluidificar la sang. Al bestiar se'ls dona (amb borraina de roca = orella d'os) per accelerar el part. Algunes informacions apunten a que també serviria com antisèptic del puerperi i antisèptic bucal, contra el mal de queixal, mastegant-la.

NOTA: a Montserrat, i al massís de Sant Llorenç del Munt, hi ha una espècie menor (fulles de 4-6 cm), de rosetes laterals normalment presents, inflorescència ramificada només a la meitat superior, amb 3-8 flors a cada rama. S'ha identificat com a *Saxifraga callosa* ssp. *catalaunica*. I se li ha donat el nom de «corona de reina».